

■ Gi de Mopassan

24 iyun 2017

WWW.KASPI.AZ

Hekayəni ilk dəfə Baneville malikanəsində ov mövsümündə danışblar. Həmin il payız çox yağışlı və cansıxıcı keçirdi. Qızılı, sarı yarpaqlar ayaqlar altında qalıb xışıldamaqdansa palçığa batıb qalırdı.

Meşə də çox nəmişlik, rütubətli idi. Hər tərəfdən kif, yaş ot və nəm torpaq iyi gəlirdi. Ovçular meşədən yorğun, islanmış qayıdırdı. Meşəyə gedən cavan qadınlar isə həm ruhən, həm də cismən yorulurdu.

Şam yeməyindən sonra malikanənin qonaqları qonaq otağına toplaşib loto oynayırdılar, ancaq oyun onlara ləzzət eləməirdi, çünki küləyin viyiltısı evdə də eşidilir, adamı narahat edirdi. Oyun oynamaqdan bezəndən sonra hər bir nəfər kitabda oxuduğu nağılı, yaxud hekayəni danışmağa başladı, heç kim özündən bir şey uydurub demədi. Ovçular ov haqda oxuduqları nağılları danışır-dılar. Qadınlar nə vaxtsa oxuduqlarını xatırlamağa çalışırdılar. Onlar nağıl danışmaqdan da vaz keçmək

Bu tük sahibinin babası cavanlıqda çoxlu macəralardan sonra 65 yaşına çatanda öz çobanının qızına vurulur. Mən onların hər ikisini tanıyırdım, kişini də, onun vurulduğu qızı da. Qız sarışın saçlı, solğun üzlü idi. Başqalarından fərqliydi, yavaş-yavaş, zəif səslə danışır, elə baxırdı, adam elə bilirdi o adi çoban qızı deyil, zadəgan nəslindəndir. 65 yaşlı Santeze o qızı evinə apardı, ona o qədər məftun olmuşdu ki, on-suz bir dəqiqə də ayrı dura bilmirdi. Kişinin qızı, gəlini də onlarla birlikdə yaşayırdı, onlar bunu adi şey hesab edirdi, çünki bu ailədə sevgi adət idi, ona görə də ehtirasla bağlı heç nə onları təəccübləndirmirdi. Bu ailədə sevgi faciələrinə çox həssaslıqla yanaşırdılar. Hətta sevən adam cinayətə əl atsa da buna təəccüblənmirdilər.

Bir gün bu qız Gradelle adlı bir cavan ovçuya qoşulub qaçdı. Hadisə barədə eşidəndə cənab Santeze heç nə demədi, çox sakit qarşıladı

məndən bir addım irəli gedər, qarşında dayanar, əllərimi bərk-bərk sıxıb deyərdi:

- Sən məni başa düşmərsən, bunu bilirəm. Əgər sən məni başa düşsən biz xoşbəxt olarıq.

Mən onun sözlərinə gülər və məni dəli kimi sevən bu uşağı öpərdim.

Bəzən o mənim anamın dizləri üstə oturub deyərdi:

- Xala, mənə sevgi nağılları danış.

Anam da ona onun babalarının həyatında olan sevgi macəralarından danışardı. Anam bəzi şeyləri özü uydursa da danışdıqlarının çox hissəsi həqiqət idi. Anam danışib qurtarandan sonra bu balaca oğlan əllərini bir-birinə vurub deyərdi:

- Mən də belə olacam! Mən də necə sevməyi bilirəm. Hamıdan yaxşı sevə bilirəm!

O, sözünü bitirib məni qərribə baxışlarla elə süzərdi ki, hamımız gülüşərdik.

Daha sonra o xırıltılı səslə əlavə etdi:

- Onun nə etdiyini çox yaxşı bilir-sən!

Mən yerimdə donub qaldım. O ayağa durdu, qulağıma söz demək üçün barmaqlarının ucunda durdu, çünki mən ondan hündür idim. O mənim adımlı titrək səslə dedi:

- Jenevyeva!

O adımlı elə ehtirasla deyirdi ki, mənim bütün bədənimi titrədi, kəkələyə-kəkələyə dedim:

- Gəl evə gedək! Gəl evə gedək!

O heç nə demədi, mən evimizə tərəf döndüm, o da arxamca gəldi. Evimizin pilləkənində o məni səsləyib dedi:

- Əgər sən məni tərk etsən mən özümü öldürəcəm.

Yalnız o vaxt başa düşdüm ki, mən ona həddindən çox ümid vermişəm.

Bir gün o yenə də mənə yaxınlaşanda ona dedim:

- Sən balaca uşaq deyilsən ki, zarafat edəsən, ciddi sevgi üçün isə hələ çox balacasan. Mən gözləyəcəm.

Fikirləşirdim ki, məsələyə bununla da son qoyulacaq.

Payızda onu internat məktəbinə göndərdilər. O biri yay o, bizə gələndə mən artıq nişanlanmışdm. O nişanlandığımı dərhal başa düşdü. Demək olar ki, bir həftə fikirli oldu, mən çox narahat olmuşdum.

Onun yay tətilinə gəldiyi doqquzuncu gün səhər mən otağımın qapısı ağzında bir balaca kağız parçası gördüm. Məktubu açıb oxudum:

“Sən məni tərk etmisən. Sənə o vaxt nə dediyimi bilir-sən. Sən məni ölümə sürüklədin. İstəmirəm ki, me-yitimi başqası görsün. Keçən il parkda sənə sevgimi elan etdiyim yerə gəl və başını qaldırıb yuxarı bax!”

Az qaldım ki, dəli olam. Tez pal-tarımı geyinib evdən çıxdım. Yüyürə-yüyürə o dediyi yerə getdim. Onun balaca papağı yerdə idi, palçığın içində, Çünki bütün gecə güclü yağış yağmışdı.

Başımı qaldırıb yuxarı baxdım və ağacın budağından nəyinsə salandığını gördüm.

Heç bilmirəm onu ağacdən asıla qalmış vəziyyətdə görəndə nə etdim. Yəqin ki, qışqırmışam, sonra ürəyim gedib və yerə yığılmışam. Özümə gələn kimi evə qaçmışam. Sonra çarpayıda uzandığımı xatırlayıram, anam da çarpayımın qırağında oturmuşdu. Elə fikirləşirdim ki, dəhşətli yuxu görmüşəm. Dilim topuq çala-çala soruşdum:

- Bəs o hani? O hani? Gontran hani?

Anam heç nə demədi. Deməli, gördüyüm yuxu yox, həqiqət imiş.

Mən onun meyitinə bir də cürət edib baxa bilmədim. Ancaq xahiş etdim ki, onun sarışın saçından bir çəngə mənə versinlər. Budur onun tükleri!

Yaşlı qadın titrəyən əlini irəli uzatdı, bir neçə dəfə burnunu çəkdi, gözlərinin yaşını silib davam etdi:

- Mən nişanımı qaytardım, heç bir səbəb demədən. O vaxtdan bəri özümü 13 yaşlı o uşağın dul qalmış qadını hesab edirəm.

Qadın sözünü bitirib başını aşağı dikdi, sakitcə ağlamağa başladı.

Malikanədəki qonaqlar getməyə hazırlaşanda ucaboy bir kişi yanındakı kişiye pıçıldadı:

- Bu dərəcədə sentimental olmaq bədbəxtlik deyilmi?

İngilis dilindən tərcümə edən: Sevil Gültən

DUL

hekayə

istəyirdilər. Ancaq bu vaxt qarımış qızın əlini tutarlayan cavan qadının gözləri onun barmağındakı sarışın tükədən hörülmüş üzüyə sataşdı. Bəlkə də cavan qadın bunu dəfələrlə görmüş, ancaq fikir verməmişdi. İndi isə barmağa dolanmış tük onu çox maraqlandırdı, qadının barmağını sığallayıb soruşdu:

- Ay xala, bu nə üzükdür? Elə bil uşaq tükündən hazırlanıb.

Yaşlı qadın bu qəfil sualdan kaxıxdı. Onun rəngi ağardı. Bir az susandan sonra səsi titrəyə-titrəyə dedi:

- Bu çox kədərli əhvalatdır. O qədər qəmliidir ki, heç vaxt bu barədə danışmaq istəməmişəm. Həyatımdakı bütün bədbəxtliklər bu əhvalatdan sonra başladı. Onda mən çox cavan idim, bu əhvalat o qədər ağırlıdır ki, hər dəfə bu barədə düşünəndə gözlərim dolur.

Qadının sözləri hamının diqqətini çəkdi, hamı o əhvalatı eşitmək istədi. Lakin qoca qadın əhvalatı danışmaqdan imtina edirdi. Nəhayət, ona yalvar-yaxar edib yola gətirdilər. Budur onun danışdığı əhvalat:

- Siz bilirsiniz ki, mən tez-tez Santeze ailəsi haqda söhbət edirəm. Mən bu ailənin üç kişi üzvünü tanıyırdım. Bu kişilərin hər biri eyni üsulla öldü. Barmağıma doladığım bu tük ailənin ən sonuncu kişi üzvünün tüküdür. Mənə görə özünü öldürəndə onun 13 yaşı vardı. Sözlərim sizə qərribə görünür, elə deyilmi?

Ah, o ailə çox qərribə idi! Deyərdim ki, lap dəlilik dərəcəsində qərribə idilər. Siz düşündüyünüz kimi dəlilik yox. Sevgi dəliliyi. Onlar çox ehtiraslı idi, sevgidən ötrü hər şeyə hazır idi, hətta cinayət törədə bilərdilər. Neyləmək olardı, onlar belə doğulmuşdu. Belə bir ifadə də yayılmışdı: “Santezələr kimi ehtiraslı”.

Onlara baxan kimi onların nə qədər ehtiraslı olduqlarını görmək olurdu. Onların hamısının qıvrım saçları vardı, qaşlarının üstünə düşürdü. Saqalları da qıvrım idi, iri gözləri vardı, baxışları insanı titrədirdi, heç kim də bunun səbəbini deyə bilməzdi.

bu xəbəri, elə bil heç nə baş verməmişdi. Ancaq o biri gün səhər onun meyitini tapdılar. İtlərin damında özünü asmışdı.

Cənab Santezenin oğlu da intihar etdi. 1841-ci ildə Parisə səfər etmiş, oteldə özünü öldürmüşdü. Opera müğənnisi olan sevgilisi ona xəyanət etmişdi. Onun 12 yaşlı oğlu və arvadı tək qaldı. Onun arvadı mənim xalam idi. Biz Bertillonda yaşayanda xalam öz oğlu ilə birlikdə bizə gəlib bizimlə yaşamağa başladılar. O vaxt mənim 17 yaşım vardı.

Kaş o oğlanı siz də görəydiniz! O çox yaraşıqlı idi və yaşımdan çox böyük görünürdü. Özündən yaşlı nəsillərdəki bütün gözəllik, incəlik onda cəmlənmişdi. O, bütün günü fikirli halda evimizin yaxınlığındakı ağcaqayın ağacları arasında gəzişirdi. Otağımın pəncərəsindən bu sentimental oğlana tamaşa edirdim. Pillekənləri qalxanda əllərini arxasına qoyar, başını aşağı dikib fikirli-fikirli qalxardı pillələri. Hər dəfə dayanar, başını qaldırıb mənə tərəfə baxardı.

Hər dəfə aylı gecələrdə o, mənə deyərdi:

- Xalaqızı, gəl gedək parka! Gəl orda yaxşı şeyləri xəyalımıza gətirək!

Biz bir yerdə evimizin qarşısındakı parka gedirdik. Qəflətən o,